

Sygn. akt II CSK 71/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 14 lipca 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepla (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

Protokolant Anna Banasiuk

w sprawie z powództwa M.O.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej "S."

o uchylenie uchwały,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 14 lipca 2006 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 13 września 2005 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Powód – M.O. wystąpił przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej „S.” z powództwem o ustalenie nieważności uchwały rady nadzorczej pozwanej z dnia 30 września 1996 r. Pozwana wniosła o oddalenie powództwa wskazując, że powód nie wyczerpał przewidzianego w ustawie z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (jedn. tekst Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.) trybu odwołania się od uchwały wykluczającej go ze spółdzielni. Wyrokiem z dnia 10 listopada 2004 r. Sąd Okręgowy w G. oddalił powództwo wskazując, że powód nie wykazał aby miał obiektywny interes prawny w ustaleniu nieważności uchwały rady nadzorczej pozwanej Spółdzielni.

Oddalając apelację wniesioną przez powoda Sąd Apelacyjny podkreślił, że powód wytaczając powództwo oparte na art. 189 k.p.c. powinien wskazać istnienie interesu prawnego. Na nim też ciąży obowiązek przytoczenia oraz udowodnienia okoliczności uzasadniających istnienie takiego interesu. Stwierdzenie braku interesu prawnego powoda uzasadnia oddalenie powództwa. W niniejszej sprawie, jak słusznie ustalił Sąd I instancji, powód domagając się ustalenia nieważności uchwały rady nadzorczej pozwanej spółdzielni, wykluczającej go z rejestru członków spółdzielni, nie wykazał istnienia interesu prawnego w wytoczeniu powództwa opartego na art. 189 k.p.c. Za utrwalony w orzecznictwie i doktrynie, na tle ustawy Prawo spółdzielcze, w brzmieniu obowiązującym w czasie podejmowania uchwały rady nadzorczej pozwanej o wykluczeniu powoda ze Spółdzielni, można uznać pogląd, że dany podmiot nie ma interesu prawnego, o którym mowa w art. 189 k.p.c., jeżeli może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swych praw. W rozpoznawanej sprawie z taką sytuacją mamy zaś do czynienia.

Przepis art. 24 § 4 Prawa spółdzielczego (w brzmieniu obowiązującym w czasie podejmowania uchwały o wykluczeniu powoda), stanowił, że jeżeli zgodnie ze statutem o wykluczeniu członka decydowała rada nadzorcza, to członek taki mógł odwołać się od jej uchwały do walnego zgromadzenia. Ponadto wykluczony członek na podstawie art. 42 Prawa spółdzielczego mógł dochodzić na

drodze sądowej swych praw po wyczerpaniu postępowania wewnątrzspółdzielczego lub po bezskutecznym upływie terminów ustalonych w statucie do podjęcia uchwały przez organ odwoławczy.

Skoro powód nie odwołał się od uchwały rady nadzorczej o jego wykluczeniu do walnego zgromadzenia, tym samym zamknął sobie drogę do ewentualnego zaskarżenia uchwały w trybie art. 42 Prawa spółdzielczego.

Nie można zaakceptować stanowiska, że nieskorzystanie z drogi ochrony praw przewidzianej w Prawie spółdzielczym otworzyło powodowi drogę do wytoczenia powództwa o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. Przewidziany prawem spółdzielczym mechanizm uchylania uchwał organów spółdzielczych niezgodnych z prawem jest bowiem uregulowaniem szczególnym w stosunku do art. 189 k.p.c. Takie uregulowanie przyjęte przez ustawodawcę ma na celu zabezpieczenie prawidłowego funkcjonowania spółdzielni i wprowadzenie określonej stabilności w jej działaniu: Sąd Apelacyjny podkreślił również, że ponieważ przesłanką oddalenia powództwa jest brak interesu prawnego, to nie ma podstaw do dalszego merytorycznego badania sprawy i rozpoznawania podnoszonego w apelacji powoda zarzutu naruszenia art. 58 § 2 k.c.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie prawa materialnego tj. art. 189 k.p.c. polegającą na stwierdzeniu nieistnienia po stronie powoda interesu prawnego dopuszczającego wytoczenie powództwa o ustalenie oraz błędną wykładnię art. 58 § 1 i 2 k.c. polegającą na jego pominięciu i w konsekwencji zaniechanie orzeczenia co do istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na tle ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (jedn. tekst Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do dnia 22 lipca 2005 r. za utrwalony można było uznać pogląd, że w razie gdy członek spółdzielni nie zaskarżył uchwały o wykluczeniu go ze spółdzielni w sposób i terminie przewidzianym w ustawie Prawo spółdzielcze oraz opartym na niej statucie, to nie przysługiwało mu powództwo o ustalenie z art. 189 k.p.c. Uznawano bowiem, że interes członka może być zaspokojony wyłącznie w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym, a po jego wyczerpaniu, w trybie art. 42 Prawa

spółdzielczego (wyrok SN z dnia 11 października 1985 r., II CR 302/85, OSNC 1986/10/155, wyrok SN z dnia 8 kwietnia 1997 r. I CKN 33/97, OSNC 1997/10/148, uchwała SN z dnia 9 lutego 2005 r., III CZP 81/04, OSNC 2005/12/204).

W dniu 22 lipca 2005 r. weszła jednak w życie istotna nowelizacja art. 24 i 42 Prawa spółdzielczego (ustawa z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych ustaw, Dz.U. Nr 122, poz. 1024). Zgodnie ze znowelizowanym art. 24 § 6 ustawy Prawo spółdzielcze, jeżeli organem właściwym w sprawie wykluczenia albo wykreślenia członka ze spółdzielni jest rada nadzorcza może on zaskarżyć tę uchwałę do sądu w terminie sześciu tygodni od dnia doręczenia członkowi uchwały; przepisy art. 42 stosuje się odpowiednio. Na tle powołanego przepisu nie ulega wątpliwości, że członek może także uchwałę rady nadzorczej zaskarżyć do sądu oraz, że do oceny zaskarżenia takiej uchwały należy stosować art. 42 Prawa spółdzielczego.

Z kolei gdy chodzi o nowe brzmienie art. 42 Prawa spółdzielczego, to na podkreślenie zasługuje, że w art. 42 § 2 ustawodawca wyraźnie stwierdza, iż uchwała sprzeczna z ustawą jest nieważna. Takie sformułowanie wyraźnie sugeruje, że ustawodawca uchwały walnego zgromadzenia, a także w przypadku wskazanym w art. 24 § 6, uchwały rady nadzorczej traktuje tak jak czynności cywilnoprawne, czyli gdy chodzi o skutki sprzeczności takich uchwał z ustawą, stosować należy art. 58 k.c., a w konsekwencji także art. 189 k.p.c. Uchwałę sprzeczną z ustawą, art. 42 Prawa spółdzielczego wyraźnie też odróżnia od uchwały sprzecznej z postanowieniami statutu bądź dobrymi obyczajami lub godzących w interesy spółdzielni albo mającej na celu pokrzywdzenie członka. Tylko dla takich uchwał przewidziane jest specjalne powództwo o ich uchylenie, które może być wytoczone jedynie przez podmioty wskazane w art. 42 § 3 w terminie określonym w art. 42 § 6.

Znowelizowany art. 42 Prawa spółdzielczego wskazuje wyraźnie, że termin sześciotygodniowy do wystąpienia przez członka z powództwem o uchylenie uchwały rady nadzorczej wykluczającej go ze spółdzielni, nie dotyczy uchwały sprzecznej z ustawą. Jeżeli uchwała rady nadzorczej będzie sprzeczna z ustawą jest ona, zgodnie z art. 42 § 2 Prawa spółdzielczego, który stosuje się odpowiednio

do takich uchwał, nieważna. Oznacza to, że każdy kto ma w tym interes prawny może, w każdym czasie żądać ustalenia, w trybie powództwa opartego na art. 189 k.p.c., iż nie wywiera ona skutków prawnych, co w okolicznościach rozpoznawanej sprawy oznacza ustalenia, że powód jest dalej członkiem pozwanej Spółdzielni.

Nowa regulacja prawa spółdzielczego, znacznie zmieniająca sytuację członka spółdzielni wobec którego podjęto uchwałę o jego wykluczeniu ze spółdzielni, obowiązywała już w czasie orzekania w sprawie przez Sąd Apelacyjny. Sąd ten oddalił apelację, gdyż uznał, że powodowi nie przysługuje interes prawny w domaganiu się ustalenia w trybie art. 189 k.p.c., że uchwała rady nadzorczej nie wywiera skutków prawnych. Takie stanowisko nie znajduje podstawy prawnej, gdyż wykluczony ze spółdzielni członek jest niewątpliwie osobą, która ma interes prawny w stwierdzeniu, czy jest on dalej jej członkiem. Skoro zaś ustawa Prawo spółdzielcze dopuszcza aby uchwała rady nadzorczej o wykluczeniu członka ze spółdzielni mogła być kwestionowana w trybie art. 189 k.p.c. przez każdego w dowolnym czasie kto ma w tym interes prawny, to oddalenie powództwa i oddalenie apelacji, z powołaniem się na brak po stronie powoda interesu prawnego, nie znajduje usprawiedliwionych podstaw w świetle art. 24 § 6 i 42 § 2 Prawa spółdzielczego, w brzmieniu obowiązującym w chwili wyrokowania przez Sąd Apelacyjny.

Mając na względzie powyższe Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c., orzekł jak w sentencji.